הגדה
של
פסח

ולזכרונו של
משה צבי
ב' יצחק

הֲרֵינִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקַיֵּם הַמִּצְוָה לְסַפֵּר
בִּיצִיאַת מִצְרַיִם יַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל

זכור

את היום הזה
אשר יצאתם ממצרים
מבית עבדים

מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת,

מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה,

מֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב,

מֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל

וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה.

הָא לַחְמָא עַנְיָא דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם. כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח. הָשַּׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הָשַּׁתָּא עַבְדֵי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

מטבילין שתי פעמים מצה ביין, שותים כוס ראשון

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת ?

שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, כֻּלּוֹ מַצָּה?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, מָרוֹר?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ פַּעַם אֶחָת;
הַלַּיְלָה הַזֶּה; שְׁתֵּי פְעָמִים?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין;
הַלַּיְלָה הַזֶּה, כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין?

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם - וַיּוֹצִיאֵנוּ יי' אֱלוֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה. וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים, כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, כֻּלָּנוּ זְקֵנִים, כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח.

עֲבָדִים הָיִינוּ, עַתָּה בְּנֵי חוֹרִין

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרָיִם.

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בִּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית!

כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָנִים דִּבְּרָה תוֹרָה:

אֶחָד חָכָם

וְאֶחָד רָשָׁע

וְאֶחָד תָּם

וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל.

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר:

וַיֵּרֶד יַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם.
לֹא יָרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם, אֶלָּא לָגוּר שָׁם. שֶׁנֶּאֱמַר: „וַיֹּאמְרוּ אֶל פַּרְעֹה: לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ, כִּי אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן, כִּי כָבֵד הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן.״

וַיָּרֵעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבוֹדָה קָשָׁה.

וַיְעַנּוּנוּ, כְּמַה שֶּׁנֶּאֱמַר: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנּוֹתוֹ בְּסִבְלוֹתָם.

ו. וכאשר יענו אותו

כן ירבה וכן יפרוץ

הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְקוֹשְׁשִׁים אֶת הַקַּשׁ בַּמִּדְבָּר וְרוֹמְסִים בַּחֹמֶר וּבַקַּשׁ. הָיָה הַקַּשׁ נוֹקֵב אֶת עִקְבֵיהֶם וְהַדָּם מִתְבּוֹסֵס בַּחֹמֶר. רָחֵל, בַּת בְּנוֹ שֶׁל שׁוּתֶלַח, הָיְתָה הָרָה לָלֶדֶת וְרָמְסָה בַחֹמֶר עִם בַּעְלָהּ וְיָצָא הַוָּלָד מִמֵּעֶיהָ וְנִתְעָרֵב בְּתוֹךְ הַמַּלְבֵּן. וְיָרַד מִיכָאֵל וְהֶעֱלָהוּ לִפְנֵי כִסֵּא הַכָּבוֹד. בְּאוֹתוֹ לַיְלָה נִגְזַר גְּזַר־דִּין עַל מִצְרָיִם.

שפך חמתך

אֶל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל
מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָרָאוּ. כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב
וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ.
שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם זַעְמְךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם. תִּרְדּוֹף בְּאַף
וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ.

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלוֹתָם. וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו. וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי. וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה. וַיִּבְרַח מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיְהִי רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ.

כְּשֶׁהָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ רוֹעֶה, בָּרַח מִמֶּנּוּ גְּדִי, וְרָץ אַחֲרָיו עַד שֶׁהִגִּיעַ לְחָסוּת. נִזְדַּמְּנָה לוֹ בְּרֵכָה שֶׁל מַיִם וְעָמַד הַגְּדִי לִשְׁתּוֹת. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ מֹשֶׁה אֶצְלוֹ, אָמַר: „אֲנִי לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁרָץ הָיִיתָ מִפְּנֵי צָמָא, עָיֵף אָתָּה". הִרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפוֹ וְהָיָה מְהַלֵּךְ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: יֵשׁ לְךָ רַחֲמִים לִנְהֹג צֹאנוֹ שֶׁל בָּשָׂר־וָדָם כָּךְ – חַיֶּיךָ, אַתָּה תִּרְעֶה צֹאנִי יִשְׂרָאֵל.

וְעַתָּה אֶשְׁלָחֲךָ וְהוֹצֵא אֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם.

לך בֹּא מִצְרַיְמָה וּבָאתָ אֶל הַנַּעֲנִים וְהָאֻמְלָלִים וְאֶל כָּל הַנֶּאֱנָחִים וְהַנִּדְכָּאִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם - וְהֵם לֹא יָבִינוּ, כִּי אֻמְלָלִים הֵם - וְהֵם לֹא יֵדְעוּ וְכִי גָדוֹל עָנְיָם וּגְדוֹלִים מַכְאוֹבֵיהֶם וְנוֹרָא לַחֲצָם - וְהֵם לֹא יַאֲמִינוּ. וּפָקַחְתָּ עֵינֵיהֶם בְּחֹזֶק יָד וְעַל כָּל עָנְיָם וְגָאַלְתָּ אוֹתָם. וְעַם רָב יִמָּשֵׁךְ אַחֲרֶיךָ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וַאֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וּמִקֶּרֶב כָּל הָעָם אֲשֶׁר מִסָּבִיב אֲשֶׁר רַע וָמַר לָהֶם וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן אָדָם רָב וּלְרֹאשׁ שְׁבָטָיו וְעָשִׂיתָ מִן הַתּוֹלָעִים אָדָם וּמִן הָאָדָם עָם וּמֵעַפְרוֹת חוֹל אָרֶץ.

וַיֶּאֱסֹף מֹשֶׁה אֶת־כָּל זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְדַבֵּר כֵּן וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבוֹדָה קָשָׁה.

אֵלּוּ עֶשֶׂר מַכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם:

דָּם • צְפַרְדֵּעַ • כִּנִּים • עָרֹב • דֶּבֶר •
שְׁחִין • בָּרָד • אַרְבֶּה • חֹשֶׁךְ • מַכַּת בְּכוֹרוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סִמָּנִים:

דצ״ך • עד״ש • באח״ב

וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו וְכָל מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְדֹלָה בְּמִצְרָיִם. וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר: קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי!

היום אתם יוצאים בחודש האביב

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה. וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרוֹת בְּשִׂמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם.

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁפָּסַח הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם.

מַצָּה זוֹ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה? - עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ. וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגוֹת מַצּוֹת.

מָרוֹר זֶה שֶׁאָנוּ אוֹכְלִין עַל שׁוּם מָה? - עַל שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם.

וְהִיא שֶׁעָמְדָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שֶׁלֹּא אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם.

נְבָרֵךְ עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה
וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה
וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ.

מוזגים כוס שני

לחיים!

סועדים, מוזגים כוס שלישי

בצאת

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז,
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס, הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים, גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן.

מַה לְּךָ, הַיָּם, כִּי תָנוּס,
הַיַּרְדֵּן, תִּסֹּב לְאָחוֹר,
הֶהָרִים, תִּרְקְדוּ כְאֵילִים,
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן?

מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב,
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם, חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם.

וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו וַיֹּאמְרוּ:
מַה זֹּאת עָשִׂינוּ, כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ?
וַיִּקַּח כֹּל רֶכֶב מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם – וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ
אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד.

ד׳ כִּתִּין נַעֲשׂוּ עַל הַיָּם: אַחַת אוֹמֶרֶת לִפּוֹל אֶל הַיָּם, וְאַחַת אוֹמֶרֶת לָשׁוּב לְמִצְרַיִם, וְאַחַת אוֹמֶרֶת לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה כְּנֶגְדָּן וְאַחַת אוֹמֶרֶת נְצַוַּח כְּנֶגְדָּן. מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים וְנוֹטְלִים עֵצָה אֵלּוּ וָאֵלּוּ, קָפַץ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב וְיָרַד לַיָּם תְּחִלָּה.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה מֹשֶׁה מַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: יְדִידַי טוֹבְעִים בַּיָּם וְאַתָּה עוֹמֵד וּמַרְבֶּה בִּתְפִלָּה לְפָנַי? אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ־שֶׁל־עוֹלָם, וּמַה בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ!

● מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ, מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם. וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם. וַיְכַסּוּ הַמַּיִם אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה.

וַתֵּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת
עַל שְׂפַת הַיָּם. וַתִּקַּח מִרְיָם
הַנְּבִיאָה אֶת־הַתֹּף בְּיָדָהּ
וַתֵּצֶאןָ כָל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ
בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת. אָז יָשִׁיר
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשִּׁירָה הַזֹּאת:

● אָשִׁירָה לַיְיָ כִּי גָאֹה גָּאָה
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם.

אוֹתָהּ שָׁעָה בִּקְשׁוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לוֹמַר שִׁירָה לִפְנֵי
הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא:

● מַעֲשֵׂי יָדַי טוֹבְעִים בַּיָּם וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי?

וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר
וְלֹא מָצְאוּ מָיִם. וַיִּצְמָא
הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל
מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: לָמָּה זֶּה
הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית
אוֹתִי וְאֶת בָּנַי וְאֶת מִקְנַי
בַּצָּמָא?

וּמֹשֶׁה הִכָּה עַל־סֶלַע
וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מָיִם.

וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר! זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם, אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּיחִים וְאֶת הֶחָצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים, וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה –

קוּמוּ, תְּעִי מִדְבָּר, צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה,
עוֹד הַדֶּרֶךְ רָב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה.

רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה –
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה!

אַל־נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים,
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ, נִפְסַח עַל הַחֲלָלִים!

יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, חֲלוֹם רֹב בְּצָלִים, שׁוּמִים,
דְּוָדִים מְלֵאֵי בָּשָׂר רַבִּים וַעֲצוּמִים.

קוּמוּ, אֵפוֹא, נָדִים! עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עֹז בִּדְמָמָה!

פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו –
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!

אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דֹּבֵר:
"לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עוֹבֵר!"

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנָשִׁים לָתוּר אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן. וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ וַיְסַפְּרוּ וַיֹּאמְרוּ: בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא. אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצוּרוֹת. לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם, כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ.

וַיַּהַס כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אוֹתָהּ, כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ!

הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע. וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה. וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם. וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם.

הִנְנִי מֵבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבַּצְתִּים מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ, בָּם עִוֵּר וּפִסֵּחַ הָרָה וְיוֹלֶדֶת יַחְדָּו. קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הֵנָּה.

מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל יְקַבְּצֶנּוּ וּשְׁמָרוֹ כְּרוֹעֶה עֶדְרוֹ.

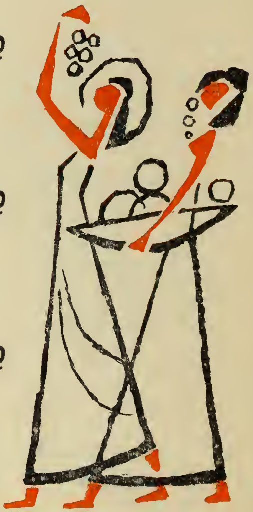
● עַל הַר גָּבֹהַ עֲלִי לָךְ, מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן,
הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ, מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלָיִם.
הָרִימִי, אַל תִּירָאִי,
אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה: הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם.

● כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן
הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ רִנָּה,
וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה.
צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן.
הַלְלוּיָהּ!

● אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה.
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה.
מֵאֵת ייי הָיְתָה זֹּאת, הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ייי נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.

הִגִּיעַ לֵיל פֶּסַח. הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אוֹמֵר בּוֹ הַלֵּל: הַלַּיְלָה הַזֶּה אוֹצְרוֹת טְלָלִים נִפְתָּחִים.

טַל נוֹפֵף עֲלֵי אֶרֶץ בְּרוּכָה,
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם שַׂבְּעֵנוּ בְרָכָה
בְּ טָ ל

טַל יַעֲסִיס צוּף הָרִים,
זִמְרָה נַנְעִים וְקוֹל נָרִים
בְּ טָ ל

טַל וְשֹׂבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ,
גַּן רָוֶה שִׂימֵנוּ
בְּ טָ ל

טַל צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת,
פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת
בְּ טָ ל

טַל לִבְרָכָה וְלֹא לִקְלָלָה,
לְחַיִּים וְלֹא לְמָוֶת,
לְשֹׂבַע וְלֹא לְרָזוֹן.

בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם. מִנַּיִן שֶׁבְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם? שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע וְעֵץ עֹשֶׂה פְּרִי." אֵיזֶהוּ חֹדֶשׁ שֶׁהָאָרֶץ מְלֵאָה דְשָׁאִים וְאִילָן מוֹצִיא פֵּרוֹת - הֱוֵי אוֹמֵר זֶה נִיסָן.

מִי שֶׁיּוֹצֵא בִּימֵי נִיסָן וְרוֹאֶה אִילָנוֹת שֶׁמְּלַבְלְבִים, אוֹמֵר: בָּרוּךְ שֶׁלֹּא חִסֵּר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאִילָנוֹת טוֹבִים!

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה

כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר, הַגֶּשֶׁם חָלַף, הָלַךְ לוֹ. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ.

נֵצֵא הַשָּׂדֶה, נָלִינָה בַּכְּפָרִים, נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים! נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן, פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים. לְכָה דוֹדִי, נֵצֵא הַשָּׂדֶה!

אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ, הַיָּפָה בַּנָּשִׁים? אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ?

דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ, לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם, לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים. אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי, הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים.

כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת.

כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוֹדִי בֵּין הַבָּנִים. בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי.

הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, הִנָּךְ יָפָה, עֵינַיִךְ יוֹנִים. מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד. כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי.

דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא, מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים, מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת.

יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע, הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ, הַשְׁמִיעִינִי אֶת־קוֹלֵךְ, כִּי קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאֵךְ נָאוֶה.

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ.

הִנָּךְ יָפָה, רַעְיָתִי, הִנָּךְ יָפָה, עֵינַיִךְ יוֹנִים.

דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה. רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז, קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב.

מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר, יָפָה כַלְּבָנָה, בָּרָה כַּחַמָּה, אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת?

אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת
בְּאִבֵּי הַנָּחַל, לִרְאוֹת הֲפָרְחָה
הַגֶּפֶן, הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים.

קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי. נֵצֵא
הַשָּׂדֶה. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ,
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַתְּאֵנָה
חָנְטָה פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר
נָתְנוּ רֵיחַ.

חסל

סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ, כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ. כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ, כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ! בְּקָרוֹב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה, פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

לשנה הבאה בירושלים!

שותים כוס רביעי

קָרֵב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.
רָם הוֹדַע כִּי לְךָ הַיּוֹם אַף לְךָ הַלַּיְלָה.
שׁוֹמְרִים הַפְקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.
תָּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֶשְׁכַּת לַיְלָה.

אַדִּיר בִּמְלוּכָה, בָּחוּר כַּהֲלָכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ ייי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.
דָּגוּל בִּמְלוּכָה, הָדוּר כַּהֲלָכָה, וְתִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ ייי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.
זַכַּאי בִּמְלוּכָה, חָסִין כַּהֲלָכָה, טַפְסְרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ ייי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.
יָחִיד בִּמְלוּכָה, כַּבִּיר כַּהֲלָכָה, לִמּוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ,
לְךָ ייי הַמַּמְלָכָה - כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי, אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי
בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד!

חַד גַּדְיָא, דִּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי

וְאָתָא שׁוּנְרָא   וְאָכְלָה לְגַדְיָא

וְאָתָא כַלְבָּא   וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא

וְאָתָא חוּטְרָא   וְהִכָּה לְכַלְבָּא

וְאָתָא נוּרָא   וְשָׂרַף לְחוּטְרָא

וְאָתָא מַיָּא   וְכָבָה לְנוּרָא

וְאָתָא תוֹרָא   וְשָׁתָה לְמַיָּא

וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט   וְשָׁחַט לְתוֹרָא

וְאָתָא מַלְאַךְ-הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט -

וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְשָׁחַט

לְמַלְאַךְ-הַמָּוֶת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט,

דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמַיָּא, דְּכָבָה

לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה

לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה

לְגַדְיָא, דִּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי.

חַד גַּדְיָא,   חַד גַּדְיָא.

הוצאה משותפת של אלונים וכפר־גלעדי · תשי"ט
עיטורים של גידי קייך · דפוס 'הארץ' בע"מ